Лопушинский И. П.

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ОКРУГ КАК ИННОВАЦИОННЫЙ ИНСТРУМЕНТ МОДЕРНИЗАЦИИ РЕГИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В контексте модернизации управления образованием на государственно-общественных началах актуализирована проблема создания и функционирования образовательных округов и опорных школ.

Сосредоточено внимание на необходимости сетевого взаимодействия в образовательных округах, которые создаются с целью обеспечения гармонического функционирования и профессионального усовершенствования субъектов учебно-воспитательного процесса. Определены направления повышения эффективности учебно-воспитательной работы в округах и опорных школах, показан первый опыт и работы, очерчены перспективы развития.

Ключевые слова: государственно-общественное управление образованием, органы власти, региональное образовательное пространство, инновационная среда, сетевое взаимодействие, образовательный округ, опорные школы.

Lopushynskyi I. P.

EDUCATIONAL DISTRICT AS INNOVATIVE INSTRUMENT FOR MODERNIZATION OF REGIONAL EDUCATION

In modern conditions of the development of society, the pledge of progressive changes in education results in the introduction of the state-public model for governing it. In the context of modernizing the management of education on a state-public basis, the problem of creating and operating educational districts and supporting schools has been actualized. This process is especially relevant in rural areas, where most schools are small. The educational district is created with the aim of developing the conditions for obtaining the complete general secondary education, introducing profile training, ensuring comprehensive development of the individual, rational and effective use of available resources and the material and technical base of educational institutions, their modernization.

The main task of the educational districts, the basic school and its branches is the satisfaction of the educational requests of students (pupils) and the creation of a unified system of educational work. Attention is focused on the need for networking in educational districts, which are created to ensure harmonious functioning and professional improvement of the subjects of the educational process. The areas of increasing the effectiveness of teaching and educational work in the districts and supporting schools are determined; the first experience of their work is shown; the development prospects are outlined.

Key words: state-public management of education, authorities, regional educational space, innovative environment, network interaction, an educational district, supporting schools.

УДК 371.14+ 316. 485 ***Шмалєй С. В.****

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

У статті представлено аналіз сучасних систем управління освітньою інноваційною діяльністю. Виокремлено такі типи управління освітньою діяльністю: управління персоналом, управління ресурсами; організаційне управління, або управління структурними перетвореннями; управління процесами; стратегічне управління освітньою діяльністю.

Стратегія сучасної освітньої діяльності декларується такими принципами державної політики: пріоритет освіти та загальнолюдських цінностей; гарантії права на освіту та рівного доступу до освіти; обов'язковість загальної базової освіти; інтеграція у світовий освітній простір за умов збереження й розвитку традицій системи освіти; екологічна спрямованість освіти; розвиток освіти відповідно до соціально-економічного рівня держави, державно-суспільний характер управління освітою, світський характер освіти.

Ключові слова: управління, інновації, освітня діяльність.

*© ***Шмалєй С. В.***

Виникнення педагогічних практик зумовлює управління освітньою діяльністю. Визначають, що тип управління освітньою діяльністю залежить від типу відносин в освітній системі та поза нею. Отже, менеджмент забезпечує зв'язок між системою освіти й системою суспільних відносин. Менеджмент освітньої діяльності формується в декількох напрямках: по-перше, залежить від специфіки, досвіду, форм і методів системи освіти; по-друге, детермінується універсальними категоріями класичного менеджменту; по-третє, відбувається реалізація сучасної моделі інтелектуального менеджменту, яка ґрунтується на універсальних уявленнях про системи мислення, діяльність і комунікації [5, с. 108].

Менеджмент освітньої діяльності характеризується управлінням системним об'єктом (освіта) та управлінням освітньою діяльністю. Важливо враховувати, що освіта – це система діяльності та гуманітарний об'єкт. Таким чином, менеджмент гуманітарних освітніх систем є рефлексивним, дослідницьким, нормативним. До системи гуманітарного менеджменту входять відповідальність за результати діяльності, а також відносини ціннісного та правового регулювання [4, с. 204].

Залежно від системного рівня виокремлюють типи управління освітньою діяльністю: управління персоналом, управління ресурсами (матеріально-технічне забезпечення, інформаційні ресурси); організаційне управління, або управління структурними перетвореннями; управління процесами (управління розвитком, інноваційний менеджмент); стратегічне управління освітньою діяльністю (планування освітньої діяльності). Відповідно до теорії діяльності слід ураховувати, що засоби й мета є різними сутностями, а заміна цілей засобами зумовлює руйнування діяльності або отримання непередбачуваного результату. Отже, стратегія діяльності, зокрема освітньої діяльності, є послідовністю управлінських дій, які спрямовані на реалізацію конкретних цілей [2, с. 83-84].

Мета цієї статті – проаналізувати сучасні системи управління освітньою інноваційною діяльністю.

Традиційно в педагогіці управління процесами розуміють як управління навчально-виховним процесом у масштабах уроку або навчального закладу. Під навчально-виховним процесом розуміється комплексний процес навчання, знань, умінь, навичок. У масштабі навчального закладу навчально-виховний процес – це колективна педагогічна діяльність, що включає в себе не тільки процеси навчання, виховання, але й інші процеси – планування, контроль, оптимізацію і технологізації, документообіг, мотивацію, підбір персоналу, управління якістю, забезпечення ресурсами. У різних масштабах навчально-виховного процесу управління здійснюють різні суб'єкти. У масштабі уроку – викладач, у масштабі навчального закладу – керівник навчального закладу або менеджер [3, с. 24].

З середини 80-х років уявлення про процеси в системі освіти суттєво поглиблено за рахунок привнесення уявлень про сферу діяльності з теорії систем, теорії діяльності та емпірично виявлених процесів у класичному менеджменті. У 90-ті роки в педагогіку впроваджено розрізнення процесів функціонування та розвитку, що стало визначати рамки й особливості таких процесів. Отже, менеджер освіти, кожен раз вирішуючи питання про будь-яку складову навчально-виховного процесу, має визначатися, для чого проводиться певна інновація – для забезпечення розвитку навчального закладу чи налагодження його функціонування. Режим розвитку передбачає кардинальну зміну норм колективної діяльності в системі освіти, комплексне переоблаштування всієї системи освіти. У той час як режим функціонування не передбачає такої зміни, норма вже відпрацьована, слід тільки привести у відповідність приватні процеси й елементи діяльності до заданої нормі. І в першому, і в другому варіантах управління процесами вимагає управління змінами, але для різних програм [1, с. 6].

Таким чином, необхідно розрізняти два рамкових типи управління процесами в освіті – управління розвитком і управління функціонуванням. І як наслідок цього

розрізнення, необхідно обирати різні управлінські методи і способи управління процесами в освіті. Визначений метод управління має відповідати завданню управління і специфіці обраного процесу (табл. 1).

Таблиця 1

Методи управління функціонуванням і розвитком в системі освіти

п/н	Функціонування	Розвиток
1.	Структурно-функціональний аналіз	Самовизначення. Системне дослідження
2.	Нормативне забезпечення	Нормативне забезпечення
3.	Мотивація	Цілеспрямованість, керівництво
4.	Планування (стратегічне, мережеве)	Системне проектування, програмування, планування
5.	Організація функціонування	Організація розвитку, експеримент
6.	Контроль, управління якістю	Рефлексивне управління, управління якістю, моніторинг

Узагальнено управління процесами означає виокремлення процесу і його номінування; визначення його місця, сутності та призначення в системі освітньої діяльності; визначення динаміки і структури процесу; виокремлення проблемних і системотвірних елементів процесу; розроблення системи заходів і дій щодо цілеспрямованих змін або збереження процесу (прямий зв'язок); моніторинг змін у процесі (моніторинг) й оцінку результатів управлінських дій (зворотний зв'язок); з'ясовано, що управління всіма процесами одночасно в реальності не можливе. Однак аналіз діяльності в освіті для виявлення проблем і визначення системотвірного процесу має здійснюватися за всіма зазначеними критеріями [8, с. 76].

Отже, інноваційне управління процесами в освітній діяльності має реалізовуватися в комплексі таких процесів: виробництво (навчання, виховання, професійна підготовка), організація, керівництво, управління, функціонування, розвиток, творчість, вилучення зайвого (морально та матеріально застарілого). Якщо методи управління функціонуванням навчального закладу в педагогіці досить добре і повно визначені, то методи управління розвитком досі висвітлені недостатньо. Іноді в педагогіці управління розвитком асоціюють з інноваційним управлінням або з антикризовим управлінням. Треба зазначити, що інноваційне управління не завжди є управлінням розвитком. Необхідно чітко розрізняти за змістом і визначенням, що таке новація, інновація й інноваційне управління.

Під новацією розуміється такий проектний і системотвірний елемент керованої системи діяльності, який насамперед має бути організований і введений, і за його допомогою може змінитися вся система діяльності. Інновація – це процес імплантації та включення нових технологічних елементів в традиційну систему керованої діяльності. Тобто інновація може не скасовувати наявну й налагоджену технологію, а тільки її модернізувати й удосконалювати. Інноваційний менеджмент – процес організації, керівництва та управління процесом впровадження та включення нових елементів діяльності в традиційну схему роботи [6, с. 412]. Інноваційний менеджмент базується на управління процесами. У певній логіці й послідовності необхідно утилізувати старі елементи системи, розгортати процеси творчості та розвитку, організовувати і закріплювати новий порядок функціонування, налагоджувати нове виробництво. Упроваджена новація після того, як налагоджена нова система діяльнісних відносин і переведена в стабільне функціонування, перестає бути новацією, а стає нормою життєдіяльності в тій чи іншій організації.

Визначальним в організації діяльності, без сумніву, є стратегічний менеджмент. Стратегічний менеджмент освітньої діяльності спрямований на визначення мети освіти й розроблення ефективних дій і шляхів її досягнення. Оскільки цілі самостійно

не виникають, то розроблення, осмислення, визначення та трансляція цілей виконується суб'єктом відповідної кваліфікації, а саме менеджерами освітньої діяльності. Менеджер освітньої діяльності зобов'язаний на рівні формування стратегії організувати цілеспрямовану систему освітньої діяльності, а на рівні реалізації технологій освіти – спланувати цілеспрямовану систему діяльності [10, с. 78].

У період оновлення парадигми освітньої діяльності, яка базується на толерантних нормах і гуманістичних цінностях, регулятором стратегічного управління є культурна політика та гуманітарні технології. Стратегічне управління освітою орієнтовано на взаємодію та діалог унікальних та екземпліфікованих культур, комунікацію різнорідних суб'єктів, що зумовлює маніфестацію сучасної формації мислення в просторі діяльнісних реалізацій. Особлива увага приділяється гуманітарним технологіям, які систематизують, упорядковують, спрямовують саму організацію в просторі і в часі цілеспрямованої колективної діяльності людей на основі сучасного гуманітарного знання. Гуманітарні технології освітньої діяльності інтегрують в актуальне новоутворення ідеї, концепти, програми, проекти, фінанси та людей, які здатні розробляти й реалізовувати інноваційні розвивальні освітні системи [9, с. 342].

Оновлення стратегії сучасної освітньої діяльності декларується такими принципами державної політики: пріоритет освіти та загальнолюдських цінностей; гарантії права на освіту та рівного доступу до освіти; обов'язковість загальної базової освіти; інтеграція у світовий освітній простір за умов збереження і розвитку традицій системи освіти; екологічна спрямованість освіти; розвиток освіти відповідно до соціально-економічного рівня держави, державно-суспільний характер управління освітою, світський характер освіти. Така освітня стратегія передбачає децентралізацію системи управління освітою, фінансування освіти відповідно до державних реалій, зміцнення відповідальності держави перед суспільством за якість освітніх послуг. Сучасно стратегія освітньої діяльності ґрунтується на досягненні суспільної згоди та компромісу щодо цілей і принципів національної освіти. Зазначене досягнення суспільної згоди і компромісу реалізується через демократичні, ринкові та професійні механізми [6, с. 42].

У той же час, залежно від масштабу освітньої діяльності (урок, навчальний заклад, державні освітні установи) доцільно розрізняти два типи управління процесами в освіті: управління розвитком та управління функціонуванням. Управління розвитком освітньої діяльності або інноваційний менеджмент полягає в розробленні адекватних реальним умовам програм упровадження інновацій та їх реалізації. Інноваційний менеджмент – це процес організації, керівництва та управління процесом упровадження та включення нових елементів діяльності; тобто інноваційний менеджмент базується на управлінні процесами. Інноваційний менеджмент об'єднує інноваційне управління розвитком (системний процес зі змінами якості об'єкта) та управління інноваціями [7, с. 69].

Отже, для досягнення мети освітньої інноваційної діяльності доцільно використовувати комплекс методів управління розвитком, таких як організація системного дослідження освітнього об'єкта управління; рефлексія результатів дослідження; проектування (гуманітарне, соціальне, технічне або системне) освітньої діяльності; програмування та прогнозуванням освітньої діяльності; експертиза реалізації проекту і програми освітньої діяльності [4, с. 76]. Провідним принципом при проведенні експертизи вважається незалежність оцінки, яка досягається за рахунок визначення професійної експертної ради.

У подальших наукових розвідках доцільно обґрунтувати найбільш ефективні методи управління розвитком освітньої інноваційної діяльності.

Література:

1. Алексеев Д. И. Менеджмент качества и качество менеджмента- европейский опыт / Д. И. Алексеев, К. М. Рахлев // Все о качестве. –Зарубежный опыт. Искусство управлять . – 2004. – № 2. – С. 3-27.

2. Даниленко Л. І. Менеджмент інновацій в освіті / Л. І. Даниленко. – К. : Шк. Світ, 2007. – 120 с.
3. Клеха Л. Управління інноваціями / Л. Клеха // Директор школи. – 2010. – № 40. – С. 24.
4. Мацкевич В. В. Об образовании: полемические этюды / В. В. Мацкевич. – Минск : Змитер Колас, 2008. – 290 с.
5. Мацкевич С. А. Менеджмент в системе образования; теория и практика инновационной подготовки профессионалов / С. А. Мацкевич; науч. ред. А. Н. Мирошниченко. – Минск : И. П. Логвинов, 2011. – 260 с.
6. Найдьонов І. Головні важелі в управлінні якістю освіти / І. Найдьонов, Г. Кот [Електронний ресурс] // Персонал. журнал інтелектуальної еліти. – 2009. – № 1. – Режим доступу : http:// www.personal. in. ua article. phpida = 636.
7. Стадник В. В. Інноваційний менеджмент / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – К. : Академвидав, 2006. – 464 с.
8. Хуторской А. В. Проектирование нового содержания в образовании / А. В. Хуторской // Школьное образование. – 2006. – № 2. – С. 74-80.
9. Фатхутдинов Р. А. Стратегический менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Дело, 2005. – 448 с.

Шмалей С. В.

ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ

В статье представлен анализ современных систем управления инновационной образовательной деятельностью. Выделены следующие типы управления образовательной деятельностью: управление персоналом, управление ресурсами; организационное управление или управление структурными преобразованиями; управление процессами; стратегическое управление образовательной деятельностью.

Стратегия современной образовательной деятельности декларируется следующими принципами государственной политики: приоритет образования и общечеловеческих ценностей; гарантии права на образование и доступа к образованию; обязательность общего базового образования; интеграция в мировое образовательное пространство при сохранении и развитии традиций системы образования; экологическая направленность образования; развитие образования в соответствии с социально-экономическим уровнем государства, государственно-общественный характер управления образованием, светский характер образования.

Ключевые слова: управление, образовательная деятельность, инновация.

Shmaley S. V.

FEATURES OF MANAGEMENT OF INNOVATIVE EDUCATIONAL ACTIVITY

The article presents the types of management of educational activities. The following types of management of educational activities are distinguished: personnel management, resource management; organizational management, or management of structural changes; process management; strategic management of educational activitiesю. The strategy of modern educational activities is declared by the following principles of state policy: priority of education and universal values; guarantees of the right to education and native access to education; compulsory general basic education; integration into the world educational space while preserving and developing the traditions of the education system; ecological orientation of education; development of education in accordance with the socio-economic level of the state, public nature of the management of education, secular nature of education. This educational strategy provides decentralization of the education management system, financing of education in accordance with state realities, strengthening of responsibility to the society for the quality of educational services. The modern strategy of educational activity is based on the achievement of social harmony and compromise on the goals and principles of national education. There are two types of management of processes in education: management of development and management of functioning. Managing the development of educational activities or innovative management is to develop adequate for the real conditions of programs for the introduction of innovations and their implementation. Innovative management is the process of organization, management and management

of the implementation process and the inclusion of new elements of activity, that is, innovative management is based on process management. Innovative management combines innovative management of development and management of innovation. To achieve the goal of educational innovation, it is advisable to use a set of methods for managing development: the organization of a system study of the educational management object; reflection of research results; projecting educational activities; programming and forecasting of educational activities; examination of project implementation and educational activities program.

Key words: management, educational activities, innovative management.

УДК 378.036:371.11 ***Корольова І. І.****

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

У статті обґрунтовується сутність поняття «педагогічні умови» як взаємопов'язана сукупність обставин, засобів і заходів у педагогічному процесі, яка сприяє ефективній професійній підготовці майбутніх фахівців. Визначено, що педагогічні умови науковці поділяють на суб'єктивні внутрішньо-особистісні (психологічні), об'єктивні зовнішні (дидактичні, методичні, комунікативні й організаційні умови). Встановлено, що педагогічними умовами формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освітньої галузі є врахування суб'єктами взаємодії особливостей формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти, упровадження структурно-поетапної організації її формування; використання сучасних педагогічних технологій у процесі їх професійної підготовки.

Ключові слова: педагогічні умови, організаційно-педагогічні умови, професійна підготовка, менеджери освітньої галузі.

Сьогодення, що характеризується інтеграційними процесами України у світовий та європейський освітній простір, новими соціальними, економічними потребами, вимагає суттєвих змін у професійній підготовці фахівців конкурентоспроможних, здатних до творчої самореалізації, самовдосконалення. Адже у Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті визначено, що головною метою національної освіти є створення умов для розвитку і творчості кожного громадянина України. Тому актуально постає питання формування професійної компетентності у процесі фахової підготовки в умовах вищого освітнього закладу.

Методологічними засадами процесу формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освітньої галузі є положення Законів України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (2012) та ін., які наголошують на нагальності фундаменталізації професійної підготовки менеджера освітньої галузі, її неперервності, гуманістичної спрямованості, демократизації, всебічності та варіативності.

Мета статті полягає у розкритті сутності педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освітньої галузі. Питання щодо наукових основ формування професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах освітнього середовища вищого освітнього закладу було предметом дослідження вчених Н. Бібік, О. Гури, А. Глузмана, О. Дубасенюк, В. Лугового, В. Майбороди, В. Манька, О. Пометун, С. Сисоєвої, В. Стрельщикова та ін.. Засади формування професіоналізму, професіональної культури, професійної майстерності та професійної компетентності педагогічних працівників вишу висвітлюються у працях А.Андрющенка, В. Бондаря, Н. Гузій, І. Зязюна, О. Комар, В. Кременя, Н. Кузьміної, В. Лозової, Н. Протасової, В. Тесленка та ін.. Особливості підготовки майбутніх фахівців до професійного

© Корольова І. І.